

Nr 118.

Av herr **Sundström** i Vikmanshyttan **m. fl.**, *angående utredning av frågan om statsbidrag till folkpensioner på grund av frivilliga avgifter.*

Den pension, som enligt lagen om folkpensionering utgår vid inträdd varaktig arbetsoförmåga och senast från 67 års ålder, består av två delar, varav den ena, grundpensionen, står i relation till de av vederbörande erlagda pensionsavgifterna och den andra, tilläggspensionen, till vederbörandes inkomstförhållanden. Grundpensionen uppgår i de fall, där påförda pensionsavgifter vederbörligen erlagts, till ett årligt belopp av 70 kronor jämte 10 procent av inalles erlagda avgifter. Tilläggspensionen varierar med levnadskostnadernas storlek och utgör sedan den 1 januari 1943 för varje pensionsberättigad i ortsgrupperna 1, 2 och 3 respektive 250, 350 och 450 kronor med avdrag av *hälften av årsinkomsten utöver 200 kronor*, varvid årsinkomsten för gift person beräknas uppgå till hälften av makarnas sammanlagda inkomster. Vid inkomstberäkningen bortses — i fråga om äkta makar för var och en av makarna — från exempelvis pension eller understöd på grund av egen eller anhörigs förutvarande arbetsanställning eller försäkring, som icke är i lag föreskriven, intill ett belopp av i ortsgrupperna 1, 2 och 3 respektive 300, 350 och 400 kronor.

Till folkpensionstagare, som uppbära tilläggspension, utgår även dyrtidstillägg, som för närvarande per år belöper sig till 70 kronor jämte 25 procent av den totala folkpensionens belopp, dock inalles minst 41,67 procent av folkpensionen.

De försäkrade erlägga i regel för varje år från och med det, under vilket de uppnå 18 års ålder, till och med det, under vilket de uppnå 65 års ålder, pensionsavgift, varierande från lägst 6 kronor till högst 20 kronor. Avgift erlägges dock icke efter det folkpension börjat utgå. Avgifterna täcka endast en mindre del av förmånerna. I övrigt bestridas folkpensionerna och å desamma belöpande dyrtidstillägg av staten, landstingen och kommunerna.

Redan i den år 1913 antagna lagen om allmän pensionsförsäkring, vilken den 1 januari 1937 ersattes med lagen om folkpensionering, infördes bestämmelser om en frivillig pensionsförsäkring, avsedd att möjliggöra för främst de obligatoriskt pensionsförsäkrade att genom frivillig försäkring utöka den obligatoriskt tillförsäkrade pensionen. Den frivilliga försäkringen, som skulle handhas av det för folkpensioneringen inrättade ämbetsver-

ket, pensionsstyrelsen, existerar alltså, men har liksom den obligatoriska försäkringen ändrats åtskilliga gånger. Sin nuvarande gestaltning erhöi den år 1935. De nu för beräkning av den frivilliga pensionens storlek i förhållande till erlagda avgifter gällande tarifferna trädde emellertid i kraft den 1 januari 1938.

Den frivilliga försäkringen står öppen för alla svenska medborgare, även för barn och åldringar. Den omfattar dock endast egenpensionering och sålunda icke änke- och barnpensionering. Pensionen utgår alltid till och med döds månaden.

Avgifter till den frivilliga försäkringen kunna inbetalas å varje postanstalt i riket och kvitteras i en för den försäkrade vid första inbetalningstillfället utfärdad försäkringsbok på samma sätt som ett i postsparbanken insatt belopp. De försäkrade binda sig icke för vissa inbetalningar, utan kunna när som helst upphöra att göra inbetalningar eller erlagga varierande avgifter med kortare eller längre mellanrum. Varje avgift betraktas försäkringstekniskt sett som en engångsavgift, berättigande till viss pension.

Inalles för en person inbetalda avgifter få dock icke överstiga visst belopp. För en person, som ännu icke uppnått 67 års ålder, får sålunda vid slutet av ett visst kalenderår icke vara inbetalat större belopp än 300 kronor multiplicerat med antalet av hans nästföljande kalenderår uppnådda levnadsår. Genom inbetalningar efter 67 års ålder kan en person icke tillförsäkra sig större årlig frivillig pension än 1 800 kronor. Har en person redan före 67 års ålder tillförsäkrat sig en frivillig pension å mer än 1 800 kronor, kan han sålunda icke efter uppnåendet av nämnda ålder göra ytterligare inbetalningar.

En person, som gjort inbetalningar före 67 års ålder, kan när som helst efter fyllda 55 års ålder ansöka om pension, dock senast vid 67 års ålder. Om varaktig oförmåga till arbete inträder före 55 års ålder, kan pension dock utgå med reducerat belopp. För efter 67 års ålder gjorda inbetalningar utgår pension alltid omedelbart. Ju längre en försäkrad, som icke uppnått 67 års ålder, dröjer med att uttaga sin pension, desto större blir densamma.

Personer under 67 år ha två försäkringsformer att välja på, försäkring utan avgifts återbetalning vid dödsfall och försäkring med sådan avgifts återbetalning. Vid det senare slaget av försäkring återbetalas hela det inbetalda avgiftsbeloppet, om dödsfallet inträffar, innan pension börjat utgå. Har pensionen börjat utgå före dödsfallet, minskas återbetalningen med en sextiondedel för varje månad, för vilken pension utbetalats. Avlider vederbörande, sedan han lyft pension för 5 år, sker sålunda icke någon återbetalning.

Avgift, som någon inbetalat till pensionsstyrelsens frivilliga försäkring för sig själv, sin maka (make) eller för sitt omyndiga barn, får i den självdeklaration, som avges i hemortskommunen, med hela beloppet upptagas

under allmänna avdrag. Pensionens kapitalvärde deklareraras icke som förmögenhet.

Till täckande av förvaltningskostnaderna avsätts två procent av inflytande avgifter.

Pensionerna garanteras av staten. Vad som återstår av eventuellt uppkommande vinst, sedan viss säkerhetsfond avsatts, skall tillfalla de försäkrade.

Av bifogade tabell framgår pensionens storlek från 57, 62 och 67 års ålder för en årlig avgift av 100 kronor. (Dessa pensionsåldrar ha liksom inträdesåldrarna 20, 25, 30... år valts endast som exempel.) Pensionsbeloppen äro avrundade till närmaste antal hela kronor och gälla endast under förutsättning, att nuvarande tariffer förbli oförändrade under hela inbetalningstiden.

Av ovan lämnade uppgifter rörande den obligatoriskt tillförsäkrade folkpensionen framgår, att en icke gift folkpensionstagare, som icke äger andra inkomster, kan i ortsgrupperna 1, 2 och 3 ha en årlig frivillig pension å 500, 550 respektive 600 kronor, utan att detta minskar vederbörandes tilläggspension. Om av två makar, som icke äga andra inkomster, vardera maken har åtminstone 300, 350 respektive 400 kronor i frivillig pension, kunna båda makarnas sammanlagda frivilliga pensioner uppgå till inalles 1 000, 1 100 och 1 200 kronor, utan att deras tilläggspensioner reduceras. Överstiga de frivilliga pensionerna nyssnämnda gränser, minskas tilläggspensionerna, fränsett å desamma belöpande dyrtidstillägg, med för ogift person hälften av det överskjutande beloppet och för vardera av två makar med en fjärdedel av det belopp, varmed deras sammanlagda frivilliga pensioner överskjuta 1 000, 1 100 respektive 1 200 kronor.

Före år 1936 utgick statsbidrag till de frivilliga pensionerna på så sätt, att pension för avgifter intill 30 kronor per kalenderår ökades med 1/8. Detta statsbidrag slopades emellertid på förslag av 1928 års pensionsförsäkringskommitté, vilken ansåg, »att försäkringen borde vara i möjligaste mån jämställd med motsvarande privata försäkringsrörelse». Ändringen tillstyrktes av pensionsstyrelsen, som framhöll, att ett borttagande av det så starkt begränsade statsbidraget även skulle bidraga till en förenkling av styrelsens tariffer.

Den frivilliga pensionsförsäkringen, som här talats om och som skulle utgöra ett nödvärdigt komplement till den allmänna försäkringen, har icke tillvunnit sig den anslutning från de breda folklagrens sida, som man borde kunnat räkna med. Detta beror väl delvis därpå att den icke varit

så känd av allmänheten men givetvis ännu mera på den omständigheten, att den grundar sig på enbart egna avgifter och saknar organisatorisk enhet i avgiftsbetalningen. Alltså kan man fastslå, att denna är av ringa betydelse och omfattning.

När man nu vet, att så gott som alla i allmän tjänst anställda, statligt som kommunalt, äro tillförsäkrade pensioner, som skapa trygghetskänsla för ålderdomen och som bygga på avgifter från såväl arbetsgivare som arbetstagare, anse vi oss kunna ifrågasätta, om man icke genom lagstiftning skulle kunna åstadkomma liknande försäkring för de i privat tjänst anställda. För att underlätta denna försäkringsform för båda parterna anse vi likaledes, att statsbidrag skulle kunna utgå till denna försäkring.

Sådant statsbidrag har, som framgår härav, tidigare utgått men slopades år 1936 med den något egendomliga motiveringen, att denna pensionsförsäkring borde jämföras med den privata försäkringsrörelsens.

Hur stort detta statsbidrag bör vara i förhållande till försäkringsbeloppen, torde den av oss här påkallade utredningen få angiva.

Att intresse även från arbetsgivarhåll finnes för en arbetarpensionsförsäkring av detta slag, framgår av en undersökning, som företagits inom pensionsstyrelsen och som visar, att 93 företag inbetala avgifter till kungl. pensionsstyrelsen för detta ändamål. Vidare visar en liknande utredning, att icke mindre än 283 aktiebolag ha pensionsstiftelser, avsedda för arbetare och andra anställda. Detta förhållande visar, att tanken på en hela folket omfattande pensionsförsäkring vid sidan av den allmänna börjat tränga fram.

Emellertid kvarstår det faktum, att det stora flertalet i privat tjänst anställda även saknar den trygghetskänsla för ålderdomen, som pensionsförsäkringen borde ge. Därför är också givet, att en pensionsförsäkring av här ifrågasatt omfattning och natur skulle hälsas med den allra största tillfredsställelse bland de bredare folklagren.

På samma gång kommer en pensionsförsäkring efter dessa linjer att i hög grad stimulera individens sparvilja, en sak som under nu rådande förhållanden bör uppmuntras på alla sätt.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan, huruvida statsbidrag bör utgå till personer, vilka teckna frivillig pensionsförsäkring, samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm i januari 1944.

Fredrik Sundström.

John Ericsson.

K. J. Andersson.

Arvid Hallberg.

Bilaga.

Pension för en årlig avgift av 100 kronor, erlagd till och med kalenderåret närmast före det, under vilket pensionen börjar utgå.

Uppnådd ålder första inbetalningsåret (»inträdesålder»)	T a r i f f U 2			T a r i f f R 2		
	Pension från en ålder av			Pension från en ålder av		
	57 år kr.	62 år kr.	67 år kr.	57 år kr.	62 år kr.	67 år kr.
	M a n					
20	476	721	1 146	429	626	946
25	376	578	929	340	502	764
30	290	455	743	263	396	608
35	216	350	582	197	305	476
40	152	259	445	140	227	363
45	98	182	327	91	160	269
50	52	116	227	49	104	188
55	13	61	144	13	56	121
60		16	75		15	65
65			19			17
	K v i n n a					
20	457	679	1 050	415	598	886
25	361	544	851	329	479	716
30	278	428	680	254	378	571
35	207	329	533	190	291	447
40	146	244	407	135	217	342
45	94	171	299	88	153	252
50	50	108	207	47	98	176
55	13	57	131	12	53	113
60		15	69		14	61
65			17			16